

Adroddiad i'r	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y cyfarfod	4 Gorffennaf 2023
Aelod Arweiniol	Y Cyngorydd Julie Matthews, Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol
Pennaeth Gwasanaeth	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Awdur yr adroddiad	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl	Polisi'r Cyngor ar Hyfforddiant Aelodau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad yn sôn am hyfforddiant a datblygu aelodau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Pwrpas yr adroddiad hwn yw gofyn am farn a chyfarwyddyd y Cyngor ar y gofynion ar gyfer hyfforddiant aelodau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Cyngor:

3.1. Yn cefnogi'r gofynion hyfforddiant gorfodol i'r holl aelodau o ran Cod Ymddygiad yr Aelodau ac aelodau'r Pwyllgor Cynllunio.

3.2. Cadarnhau a ddylai hyfforddiant ar bynciau a rolau eraill fod yn orfodol, ac a yw'r gofyniad ar gyfer yr hyfforddiant yn berthnasol i bob aelod, neu i'r aelodau sy'n gwneud rolau penodol yn unig.

3.3. Cadarnhau'r amserlenni ar gyfer cwblhau unrhyw hyfforddiant gorfodol (gallai'r rhain amrywio yn dibynnu ar yr hyfforddiant a wneir).

- 3.4. Egluro disgwyliadau o ran defnyddio sancsiynau am beidio â chydymffurfio â hyfforddiant gorfodol.
- 3.5. Rhoi cyfarwyddiadau ar unrhyw 'eithriadau rhesymol' i aelodau unigol nad ydynt wedi cydymffurfio â gofyniad y Cyngor o ran hyfforddiant gorfodol.

4. Manylion yr adroddiad

Cyflwyniad

- 4.1. Dechreuodd rhaglen o ymsefydlu, hyfforddiant a datblygu i aelodau yn syth ar ôl etholiadau'r Cyngor ym mis Mai 2022. Mae'r sesiynau a gyflwynwyd fel rhan o'r ymsefydlu cychwynnol i aelodau newydd a'r rhai oedd yn dychwelyd, yn cynnwys hyfforddiant ar God Ymddygiad y Cyngor, darpariaeth TGCh aelodau, ymgyswrtio â gwasanaethau, cydraddoldeb ac amrywiaeth, diogelu a chyflwyniad i Graffu. Darparwyd hyfforddiant hefyd i gyflawni swyddogaethau penodol fel aelodau (er enghraifft, i aelodau o'r Pwyllgorau Cynllunio neu Lywodraethu ac Archwilio, a gweithredu fel 'rhiant corfforaethol'). Mae cyfleoedd hyfforddi wedi parhau gyda sesiynau ar gyfer aelodau o'r Pwyllgor Trwyddedu, ail-ymweld â Chraffu a Rheoli Trysorlys er enghraifft.
- 4.2. Mae'r Gweithdai rheolaidd i bob aelod o'r Cyngor wedi darparu fforwm ar gyfer hyfforddiant a rhannu gwybodaeth ar ystod amrywiol a chynhelir Gweithdai pellach drwy gydol y flwyddyn.

E-ddysgu

- 4.3. Dosbarthwyd Arweiniad drafft i aelodau ar ddilyn y modiwlau e-ddysgu i aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraataidd, ar gyfer gwirio ei ymarferoldeb a'r safle e-ddysgu. Mae'r Arweiniad drafft ynghlwm yn atodiad 1.

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

- 4.4. Mae CLILC yn darparu amrywiaeth o gefnogaeth i aelodau gan gynnwys deunyddiau canllaw a rhaglenni hyfforddiant. Yn flaenorol mae'r Cyngor wedi gweithio gyda CLILC, yn arbennig ar hyfforddiant ar swyddogaethau Craffu a Chabinet, er enghraifft gyda sesiynau sgiliau cadeirio a chwestiynu penodol Craffu. Mae'r Cyngor hefyd yn cymryd rhan yn 'Raglen Arweinyddiaeth i Gynghorwyr CLILC', ar y cyd ag Academi

Cymru a Llywodraeth Cymru. Mae'r Rhaglen Arweinyddiaeth ar gyfer cynghorwyr mewn swyddi arweinyddiaeth, i roi'r wybodaeth ddiweddaraf iddynt o ran arweinyddiaeth wleidyddol a'r wybodaeth a'r sgiliau maent eu hangen i wneud eu swyddi. Pan fo gan CLILC yr arbenigedd a'r adnoddau, bydd hefyd yn ystyried ceisiadau am hyfforddiant pwrpasol.

Aelodau Cyfetholedig

- 4.5. Mae aelod cyfetholedig neu aelod lleyg yn rhywun nad ydynt yn gynghorydd (nad ydynt wedi eu hethol i'r Cyngor), ond yn unol â gofynion statudol, maent yn eistedd ar un o bwyllgorau'r Cyngor. Mae gan y Cyngor aelodau cyfetholedig ar y tri phwyllgor craffu ar gyfer busnes addysg; ar y Pwyllgor Safonau; ac ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae'n ofyniad cyfreithiol i gadeiryddion y Pwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio a Safonau fod yn aelodau lleyg.
- 4.6. Yn ddiweddar mae'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu'r Cyngor wedi gofyn i aelodau cyfetholedig Craffu Addysg a Llywodraethu ac Archwilio gael eu gwahodd i ddigwyddiadau hyfforddiant Craffu. Bu i aelodau cyfetholedig Craffu a Llywodraethu ac Archwilio fynychu'r sesiwn hyfforddiant 'Ail-ymweld â Chraffu' gyda chynghorwyr yn Ebrill 2023, a threfnwyd hyfforddiant craffu pellach ar Sgiliau Cadeirio Craffu; Sgiliau Cwestiynu Craffu; a Chraffu Effeithiol ar gyfer Gwell Canlyniadau.

Hyfforddiant Gorfodol

- 4.7. Gallai'r Cyngor benderfynu dewis hyfforddiant penodol i fod yn orfodol i holl aelodau, neu i aelodau sy'n gwneud swyddogaethau penodol. Mae mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar God Ymddygiad Aelodau yn ystod bob tymor llawn yn hanfodol, gan fod y gofyniad wedi ei gynnwys yn y Cod Ymddygiad Aelodau. Mae'r Cyngor hefyd wedi parhau i gynnal hyfforddiant gorfodol i aelodau'r Pwyllgor Cynllunio, oherwydd y rôl lled farnwrol.
- 4.8. I alluogi aelodau i gyflawni eu rhwymedigaethau, byddai angen cynnig unrhyw hyfforddiant gorfodol ar amseroedd priodol, a dros gyfnod realistig. Nid yw'r trefniadau polisi rheolwr atebol a hyfforddiant i staff yn briodol at gyfer aelodau gan eu bod yn ddeiliaid swydd wedi eu hethol yn hytrach na gweithwyr. Fodd bynnag, gallai'r Cyngor gefnogi polisi hyfforddiant gorfodol i aelodau, er enghraifft trwy:

- Darparu cofnodion hyfforddiant i'r arweinwyr grŵp
- Adrodd ar gofnodion hyfforddiant gorfodol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio neu'r Pwyllgor Safonau.
- Cyhoeddi cofnodion o fethu â chydymffurfio a gofynion gorfodol
- Grwpiau'n annog cwblhau hyfforddiant gorfodol ac ystyried hyn wrth ddyrannu rolau i'w haelodau.

4.9. Yn 2018 penderfynodd y Cyngor y byddai'r cyrsiau hyfforddiant canlynol yn orfodol:

- Cod Ymddygiad - unwaith y tymor / Cynllunio - dau ddigwyddiad hyfforddiant bob blwyddyn (ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Cynllunio) / Trwyddedu - dau ddigwyddiad hyfforddiant bob blwyddyn (ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Trwyddedu) / Diogelu Data a GDPR - hyfforddiant blynyddol ond newidiwyd wedyn i unwaith y tymor / Cyllid Llywodraeth Leol - unwaith y tymor / Diogelu - unwaith y tymor / Rhianta Corfforaethol - unwaith y tymor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Nid yw'r adroddiad hwn yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd aelodau etholedig sydd wedi'u hyfforddi ac yn cael cymorth priodol yn cyfrannu at berfformiad y Cyngor ym meysydd strategaeth, datblygu polisiau a gwneud penderfyniadau.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Hwylusir mwyafrif y cynllun hyfforddi gan swyddogion y Cyngor. Nid yw hyn yn gofyn am arian ychwanegol ond mae yn gofyn am amser swyddogion ac mae hynny'n ffactor ym maint a chymhlethdod y rhaglen hyfforddi y gellir ei darparu. Mae angen hwyluso rhai meysydd hyfforddiant yn allanol gyda chostau'r hyfforddiant hwn yn dod o'r gyllideb hyfforddiant aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Nid oes angen asesiad o'r effaith ar les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Ystyriodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd faterion hyfforddi aelodau ym mis Mehefin 2023. Cefnogodd y Pwyllgor:

- Gosod gofynion hyfforddiant gorfodol rhesymol ar gyfer pynciau a rolau priodol. Roedd y Pwyllgor yn teimlo bod defnyddio 'unwaith y tymor' fel amserlen ar gyfer cwblhau hyfforddiant gorfodol yn anaddas.
- Ymgysylltu â grwpiau gwleidyddol ac arweinwyr grwpiau i annog cydymffurfiaeth ag unrhyw ofynion hyfforddiant gorfodol. I gefnogi hyn, gofynnodd y Pwyllgor am i arweinwyr grwpiau gael cofnodion hyfforddi eu haelodau ac unrhyw hyfforddiant a chymorth angenrheidiol i wneud eu dyletswyddau fel arweinwyr grwpiau o ran hyfforddiant aelodau.
- Ymgysylltiad swyddogion i ddatblygu a hyrwyddo hyfforddiant aelodau.
- Eglurhad am unrhyw eithriadau rhag sancsiynau i aelodau unigol nad oedd yn rhesymol iddynt gydymffurfio â gofyniad y Cyngor ar hyfforddiant gorfodol.
- Bod arweinwyr y grwpiau yn cael gwybod cyn bod unrhyw gofnodion am ddiffyg presenoldeb yn cael eu cyhoeddi.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Fel y nodwyd yn adran 6, caiff y mwyafrif o'r hyfforddiant ei ddarparu gan staff presenol a chroesawir yr ymrwymiad i geisio cadw costau unrhyw adnoddau allanol gofynnol o fewn y gyllideb bresenol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Mae hyfforddiant a datblygiad yn helpu i roi'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen ar aelodau i gyflawni gwahanol swyddogaethau'r cynghorydd a'r aelod lleyg modern. Heb yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol mae mwy o risg hefyd y ceir cwynion ac y bydd penderfyniadau'n cael eu herio'n llwyddiannus.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad?

11.1. Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.